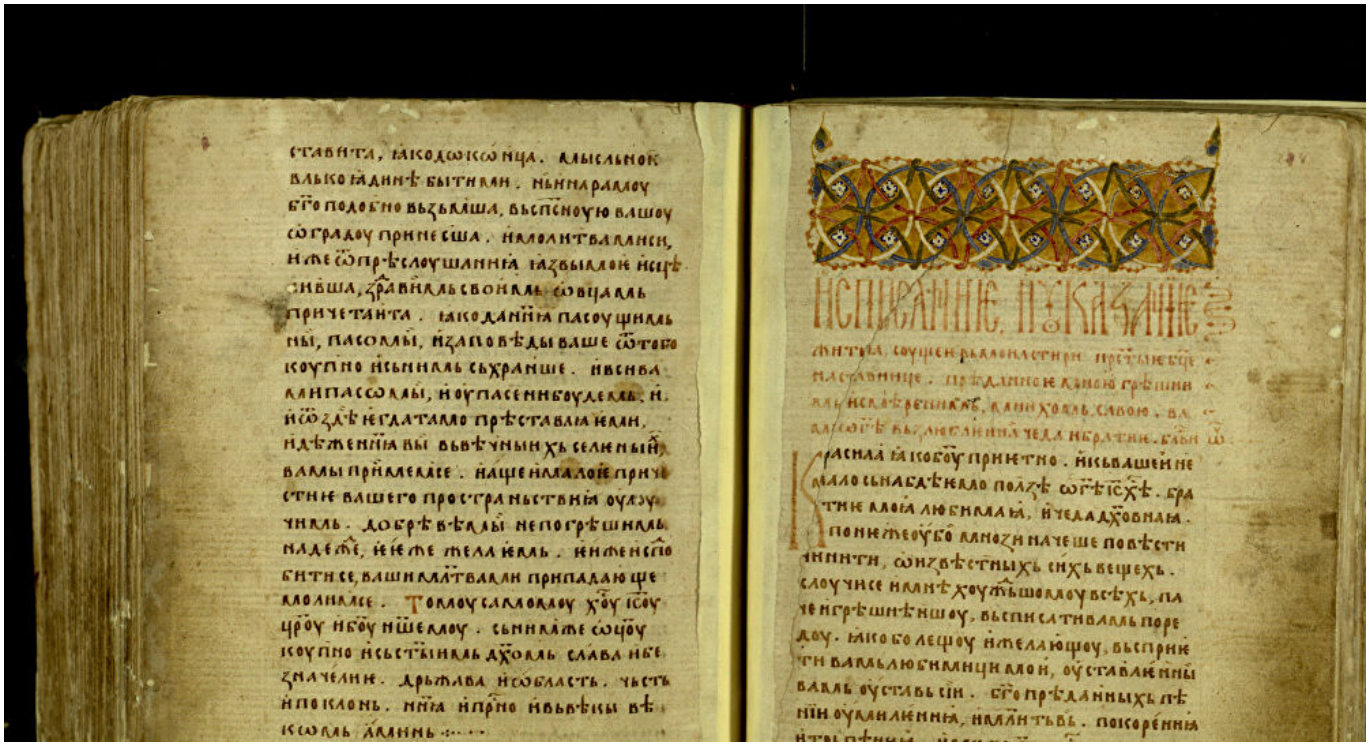
17/12/2020

Народна библиотека Србије на прагу решења за заштиту непроцењивог блага српске писмености

Београдски паримејник, Типик јерусалимски, Четворојеванђеље, рукопис песме „Ave Serbia” Јована Дучића, збирке књига Вука Караџића, Доситеја Обрадовића, Петра Петровића Његоша, Захарија Орфелина, Забавник Димитрија Давидовића, само је део богатог културног наслеђа које чува Народна библиотека Србије.

Вишедеценијски проблем националне библиотеке на Светосавском платоу – недостатак простора за смештај библиотечке грађе коначно би могао бити решен пошто је Народна библиотека Србије у сарадњи са Друштвом архитеката Београда недавно расписала конкурс за идејно решење за изградњу – проширење постојећег депоа.

Плански основ за предметну изградњу садржан је, како је наведено у конкурсу, у Плану детаљне регулације дела Врачарског платоа између улица: Катанићеве, Макензијеве, Чубурске, унутрашње границе парцела дуж парне стране Шуматовачке, Браничевске, Ранкеове, Небојшине, Скерлићеве и Боре Станковића, а рок за предају радова је 19. фебруар.

Тако ће Народна библиотека добити довољно простора за смештај својих фондова који се непрестано допуњују и обогаћују.

Београдски паримејник – најстарија рукописна књига

Међу најдрагоценијим предметима у фонду Народне библиотеке Србије јесте 320 рукописних књига, претежно српских, словенских, писаних ћириличним писмом и само неколико на другим писмима и другим језицима.

„Најстарија српска књига у Народној библиотеци Србије је Београдски паримејник из прве четвртине 13. века. Прошле године смо успели да објавимо његово фототипско издање. То је књига из времена Светога Саве. Не знамо тачно време њеног настанка. Настала је на подручју Рашке државе и садржи избор старозаветних читања за богослужења, изузетно важна за стару славистику уопште, јер има непосредне везе са најстаријим слојем старословенске писмености“, истиче у разговору за Спутњик начелник Археографског одељења Народне библиотеке Србије др Владан Тријић.

Тријић подсећа да је велико књишко благо, сакупљено пре свега у Старој Србији током 19. века, оштећено током Првог светског рата, а потом уништено у бомбардовању 6. априла 1941. када је изгорела Народна библиотека Србије на Косанчићевом венцу и многи уникати неповратно нестали.

Једини рукопис који је преживео уништење Библиотеке 1941. је Зборник српских житија и Хиландарски типик таха-монаха Марка, 1370/1375. година, почетак Хиландарског типика.

Богат литургијски живот у књигама из 13. века

Први рукописи су почели да стижу у националну библиотеку већ септембра 1941. тако да је до данас сакупљено 320 рукописних књига.

„Имамо више изузетно значајних књига из 13. века, јер сведоче о традицији пре увођења Јерусалимског типика где је постојало читаво једно шаренило. У тим књигама се очитава врло богат литургијски живот којим је живео српски

народ у 13. веку. Види се и како су књиге прилагођаване потребама те одређене заједнице. То је права ризница због сведочанства о тадашњем животу, али и због везе са старословенском писменошћу која је највећим делом сачувана у српским књигама, посебно 13. века. Због тога је наша писменост изузетна у односу на остале словенске писмености“, наглашава Тријић.

Библиотека чуве и књиге од 14. века па надаље.

„Неке су драгоцене због својих украса, друге због писма, треће због садражаја. Има примерака који успевају да обједине све те квалитете. Иако је наша збирка рукописних књига обнављана последњих 70-80 година, она успева да на репрезентативан начин представи развој српске књижевности и писмености кроз време“, каже наш саговорник.

Од инкунабула до звучних записа

Вредна пажње је збирка старе српске штампане књиге од 15. до 17. века.

„Ту имамо од првих српско-словенских инкунабула из Цетињске штампарије па надаље. Чувамо једну инкунабулу на латинском из 1481, затим преко 120 примерака књига западноевропске литературе из 16. века“, наводи начелник Археографског одељења НБС.

Национална библиотека поседује и збирку мапа и атласа од 16. века па надаље, а међу њима најстарија географска карта на којој је приказана Србија јесте „New Griechenlandt mit anstossenden Länder“ из 1580.

Тријић скреће пажњу и на фонографску збирку звучних снимака и музикалија штампаних и руком писаних, а све од првог звучног снимка начињеног у Београду 1903.

У колекцији старих и ретких књига, штампаних од 1519. до 1867. године, када је званично у Србији усвојен Вуков правопис, налазе се збирке књига Јована Рајића, Бранка Радичевића, Стојана Новаковића, Атанасија Стојковића, Јована Стерије Поповића, Доситеја Обрадовића, Петра Другог Петровића Његоша, Димитрија Давидовића, Ђуре Даничића, Захарија Орфелина, збирка књига о Герасиму Зелићу.

Српско културно благо расуто по свету

Дешава се да Тријић са својим колегама проналази примерке српског културног наслеђа и ван граница наше земље.

„Пре неколико година смо успели да прибавимо изузетно драгоцену књигу Захарија Орфелина из 1761. ’Горестни плач’ који говори о положају српског народа у Аустроугарској. Знало се само за један примерак те књиге, који је уништен у бомбардовању 1941. Мислили смо да не постоји више ниједан, али је бечки антиквар понудио на продају сачувани примерак и библиотека је успела да га купи. То је поема Захарија Орфелина која се сматра првим српским модерним песничким делом“, наглашава Тријић.

Наш саговорник каже да је српско благо расуто по читавом свету – од севера Русије до Сједињених Америчких Држава и на југу до Синаја и Јерусалима.

„То говори о културним кретањима, али и о начину живота српског народа и његове судбине. Никако не можемо да поистоветимо нашу државу са оним где је српски народ живео и стварао, што је још важније. Те књиге су расуте по свету, али се можда тако на најбољи начин репрезентује српска култура уколико се, наравно, чувају на прави начин, ако су доступне нашим проучаваоцима и представљају се на начин на који заслужују“, сматра Тријић.

Он подсећа да се најстарији препис Номоканона Светог Саве – Иловичка крмчија налази у Загребу, у Синајском манастиру су драгоцени рукописи из 13. и 14. века па и старији, а једну збирку чува и Патријаршијска библиотека у Јерусалиму.

„Пре неколико година радећи у бечкој библиотеци и описујући једну рукописну књигу, приметио сам састав оригиналне српске књижевности – заједнички Канон Светом Симеону и Светом Сави Теодосија Хиландарца који нам је био познат у неколико примерака. Сада смо нашли још један препис у књизи која нам је позната и два пута је до сада била описивана, али састав се налазио на неочекиваном месту и поредак је поремећен. Неко приликом повезивања књиге у 19. веку није саставио листове како треба па је тај сегмент Теодосијевог наслеђа био изгубљен до сада“, напомиње Тријић.

Књига има у Паризу, Лондону, Оксфорду, Москви, Санк Петербургу, Софији..

„На стотине је градова у којима се налази српско културно наслеђе, све до Харварда и Јерусалима. Није сачуван велики број примерака у поређењу са неким другим културама, али је он врло репрезентативан и шеренолик по садржају и другим особинама. Да бисмо склопили слику развоја наше

писмености, да би се све слило у једну причу о развоју културе српског народа, потребан је велики физички напор“, наглашава др Владан Тријић.

Фото: Народна библиотека Србије

mitropolija.com